

„KARAN” W DIECEZJI ELBLĄSKIEJ

Katolicki Ruch Antynarkotyczny KARAN powstał w 1987 roku a jego założycielem i przewodniczącym jest ksiądz Paweł Rosik — Pallotyn. Stowarzyszenie działa na terenie całej Polski prowadząc ośrodki rehabilitacyjne i readaptacyjne, świetlice socjoterapeutyczne, działalność edukacyjno-profilaktyczną oraz wydawniczą. KARAN swoje działania kieruje do osób zagrożonych uzależnieniem, uzależnionych od środków psychoaktywnych, a także nosicieli wirusa HIV i chorych na AIDS.

I. POWSTANIE, WŁADZE I STRUKTURA STOWARZYSZENIA

W chwili powstania Diecezji Elbląskiej brakowało podmiotów prawnych jak i osób zajmujących się profilaktyką, pomocą osobom zagrożonym uzależnieniem jak i uzależnionym. Wówczas w Elblągu istniało tylko „Towarzystwo Powrót z U”, zajmujące się zagadnieniem narkomanii. Z Duszpasterstwem Młodzieży Diecezji Elbląskiej kontaktowały się osoby zaangażowane w pracę z osobami uzależnionymi (Barbara Namiotko, Iwona Nowik). Duża grupa młodzieży wykazywała zainteresowanie w podejmowaniu działań w tym temacie (Kaja Stefaniak, Agnieszka Bednarska), chęć współpracy wykazywała także Komenda Hufca ZHP w Elblągu (płm. Małgorzata Decyk) oraz nauczyciele i rodzice (Marek Pruszek, Maria i Leon Budzisiak, Ludwik Smorowski) i inni. Wszystkie osoby jednomyślnie stwierdzały konieczność utworzenia podmiotu prawnego, który, opierając się na wartościach chrześcijańskich, podjąłby się działań w zakresie pomocy osobom zagrożonym uzależnieniem, osobom uzależnionym oraz ich rodzinom.

W ramach zbierania doświadczeń doszło do kilku spotkań z ks. Pawłem Rosikiem SAC. Najpierw odbyły się spotkania w Warszawie i Radomiu (celem zapoznania się z pracą stowarzyszenia). Następnie doszło do kilku spotkań w Elblągu, celem przedstawienia osób zainteresowanych pracą oraz przedstawienia planowanych kierunków pracy i założeń powstającego elbląskiego oddziału KARAN. Nim doszło do Walnego Zebrania Założycielsko-Wyborczego już we wrześniu powstała pierwsza świetlica socjoterapeutyczna przy kościele Bożego Ciała. Oficjalnie Stowarzyszenie Katolicki Ruch Antynarkotyczny KARAN od-

dział Elbląg rozpoczął swoją działalność Walnym Zebraniem Założycielsko-Wyborczym w dniu 20 listopada 1994 r. Przewodniczącym elbląskiego oddziału został ks. Edward Rysztowski, zastępcą Barbara Namiotko, skarbnikiem Zbigniew Pąsik, sekretarzem Ewa Domurat a członkiem Małgorzata Decyk¹. Po zrezygnowaniu B. Namiotko, zastępcą przewodniczącego została Małgorzata Decyk. Dokonano zgłoszenia do Wydziału Spraw Obywatelskich Urzędu Wojewódzkiego w Elblągu oraz do Zarządu Głównego Stowarzyszenia KARAN.

W październiku 1995 roku, z inicjatywy Dyrektora Szkoły Podstawowej nr 16 Marka Pruszaka, otworzono drugą świetlicę socjoterapeutyczną.

W kolejnej kadencji (lata 1997–1998) władzę stowarzyszenia pełniły osoby: ks. Edward Rysztowski — przewodniczący, Małgorzata Decyk — z-ca przewodniczącego, Halina Winogrodzka — sekretarz, Alicja Grabowska, Maria Domurat-Budzisiak — skarbnik, Piotr Olbryś, Anna Piotrowska. We wrześniu 1997 roku powstały świetlice w szkołach podstawowych nr 15 i 21. Uchwałą z dnia 22 października 1998 r. przyjęto statut i powołano placówkę oświatowo-wychowawczą pod nazwą: „Centrum Profilaktyki KARAN w Elblągu”, która z dniem 5 listopada 1998 r. została wpisana do ewidencji placówek niepublicznych Kuratorium Oświaty w Elblągu pod numerem 0141/14/98². Pierwszym dyrektorem została Katarzyna Truszkowska.

W latach 1998–2000 stowarzyszeniem kierowały osoby: ks. Edward Rysztowski — przewodniczący, Małgorzata Decyk — z-ca przewodniczącego, Maria Domurat-Budzisiak — skarbnik, Piotr Olbryś, Dariusz Waldziński — sekretarz. We wrześniu 1999 roku przestała istnieć KARANowska świetlica w SP 15 (została przekształcona w świetlicę prowadzoną przez Wydział Edukacji Urzędu Miejskiego. W tym samym czasie powstała świetlica w SP nr 23³.

Na ostatnim spotkaniu sprawozdawczo wyborczym nie nastąpiły duże zmiany. Piotra Olbrysia, który został dyrektorem Centrum Profilaktyki KARAN, zastąpił Juliusz Marek⁴.

Od 1994 roku do dnia dzisiejszego kolejne Zarządy elbląskiego oddziału KARAN nawiązywały współpracę z różnymi podmiotami władz rządowych (Krajowe Biuro do spraw Narkomanii, Urząd Wojewódzki w Elblągu, później Urząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Kuratorium Oświaty) władz samorządowych (szczególnie Miasta Elbląga — Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Wydział Zdrowia, Wydział Edukacji, Komisja Alkoholowa i inne; także i innych powiatów, miast i gmin oraz Sejmiku Samorządowego Województwa Warmińsko-Mazurskiego)⁵. Przeglądając kroniki można także zaobserwować dobrą współpracę z podmiotami gospodarczymi, które na różne sposoby wspierały działalność stowarzyszenia (PZU Życie S.A., ABB, Gildia Elbląska, Lukrus, piekarnia pp. Olborskich oraz wiele indywidualnych sponsorów, których trudno wymienić).

¹ Protokół z Walnego Zebrania Oddziału KARAN w Elblągu, z dnia 20.11.1994 r.

² Teczka Akt Statutowych i Uchwał, Protokołów Zarządu KARAN O. Elbląg.

³ Jw.

⁴ Jw.

⁵ Dziennik korespondencyjny Stowarzyszenia KARAN O. Elbląg 1994–2002.

II. ŚWIETLICE SOCJOTERAPEUTYCZNE

Świetlice są placówkami dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych, którym rodzice nie są w stanie zapewnić właściwej opieki. Są to dzieci z zaburzeniami zachowania, niejednokrotnie wychowują się w warunkach niekorzystnych dla ich rozwoju, są bardzo często niedostosowane społecznie. Ze względu na dobro tych dzieci, zdarzają się sytuacje, że uczestniczą w zajęciach jeszcze jako uczniowie szkół gimnazjalnych i średnich⁶.

Wychowawcy świetlic prowadzą systematyczne zajęcia, mające na celu poprawienie psycho-społecznego funkcjonowania uczestników zajęć. Podejmowany jest wysiłek włączania w pracę rodziców. Pracownicy świetlic współpracują z rodzicami, szkołą, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej i innymi podmiotami. Niejednokrotnie podejmowano wspólne działania z Sądem Rodzinnym, Policją, Domem Dziecka, w wyniku czego część dzieci została umieszczona w rodzinach zastępczych i domach dziecka. Takie sytuacje mają miejsce jedynie wtedy gdy rodzice żyją w głębokiej patologii i wszelkie działania nie odnoszą skutku a pozbawienie praw rodzicielskich staje się smutną koniecznością⁷.

Program pracy świetlic jest wypracowywany wspólnie z całym stowarzyszeniem KARAN w Warszawie a następnie adoptowany do potrzeb każdej świetlicy. Praca wychowawców jest superwizyjowana przez osobę koordynującą pracę świetlic. Prowadzona jest pełna dokumentacja, mająca na celu dokonywanie obserwacji zmian zachodzących w postawach uczestników oraz wypracowywania indywidualnego programu pracy poszczególnych osób. Prowadzone są zajęcia edukacyjne, reedukacyjne, socjoterapeutyczne, sportowe, informatyczne, muzyczne, teatralne. Tradycją świetlic stało się przygotowywanie przedstawień okolicznościowych dla dzieci, ich rodziców oraz sponsorów. Z dziećmi pracuje wykwalifikowana kadra stale podnosząca swoje kwalifikacje i umiejętności. Jako jedni z pierwszych pracownicy i wolontariusze KARAN zaczęli pracę metodą ART — TZA (Trening Zastępowania Agresji) Arnolda P. Goldsteina⁸.

Świetlice finansowane są przez Miasto Elbląg: płace wychowawców w świetlicach na terenie szkół — Wydział Edukacji, świetlica przy kościele Bożego Ciała — KARAN Warszawa, dożywianie — Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, materiały, program, wyposażenie — Wydział Zdrowia (fundusze alkoholowe). Indywidualni sponsorzy umożliwiają pełniejsze realizowania programu⁹. Diecezja Elbląska nieodpłatnie użycza pomieszczeń przy kościele Bożego Ciała nie tylko do prowadzenia zajęć dla ponad 30 dzieci ale i na wspólne spotkania wszystkich dzieci (raz w miesiącu Msza św., spotkania świąteczne i inne), prowadzenie biura, realizowanie zajęć i warsztatów z zakresu profilaktyki oraz dla rodziców dzieci uzależnionych od narkotyków i rodziców uczestników świetlic. Życzliwość Rządców Diecezji, Rektora Kościoła Bożego Ciała, władz Miasta i KARANu w Elblągu umożliwia rozszerzanie działalności.

⁶ Statut Zespołu Świetlic Socjoterapeutycznych Stowarzyszenia KARAN O. Elbląg.

⁷ „Dziennik kierownika świetlicy”.

⁸ Dzienniki Zajęć na poszczególnych świetlicach.

⁹ Rozliczenia finansowe Stowarzyszenia KARAN O. Elbląg.

Działalność świetlic spotykała się z dużym uznaniem ze strony Biskupa Elbląskiego dra Andrzeja Śliwińskiego. Rokrocznie spotyka się ze wszystkimi dziećmi z okazji Świąt Bożego Narodzenia. Wówczas sprawowano uroczystą Mszę świętą, podczas której Słowo Boże głosi Biskup Elbląski. Dzieci mają możliwość złożenia Pasterzowi Diecezji osobistych życzeń, podczas kolacji wigilijnej istnieje sposobność przedstawienia bieżącej problematyki stowarzyszenia oraz spotkania się z władzami Miasta i Województwa. W wyniku analizy kronik stwierdzono, że Biskup Elbląski rokrocznie uczestniczył w spotkaniach Bożonarodzeniowych¹⁰.

Poprzez działania świetlic wiele dzieci zmieniły swoje postawy społeczne, podjęło praktyki religijne, przystąpiło do sakramentów świętych a ich rodzice zawarli sakramentalny związek małżeński. Władze Miasta a także Województwa Elbląskiego a obecnie Warmińsko-Mazurskiego zauważają i doceniają pracę świetlic socjoterapeutycznych prowadzonych przez Katolicki Ruch Antynarkotyczny. Świadczy o tym korespondencja, listy intencyjne i nagroda Prezydenta Miasta Elbląga, dla przewodniczącego KARANu.

III. CENTRUM PROFILAKTYKI „KARAN”

Istnieje duże zapotrzebowanie na realizację różnorodnych zajęć, warsztatów z zakresu profilaktyki, zapobiegania uzależnieniom, oraz wspierania osób pracujących z dziećmi i młodzieżą. Centrum Profilaktyki realizuje je w duchu wartości katolickich. Z analizy kartoteki uczestników zajęć, można wyczytać, że obok nauczycieli i rodziców z warsztatów CPK korzystali klerycy WSD, oficerowie WP, policjanci, pielęgniarki środowiskowe, pracownicy socjalni. Warsztaty prezentowane były także w Biurze ds. Narkomanii w Warszawie. Najwięcej jednak uczestników było wśród dzieci i młodzieży szkół z terenu naszej diecezji.

Informacje zwrotne uczestników zajęć podkreślają fachowość osób prowadzących, inowacyjność i aktywność zajęć oraz interesujący program warsztatów. Systematyczne, rokroczne wizytacje przedstawiciela Kuratorium Oświaty podkreślają wartość podejmowanych zadań przez CPK¹¹.

IV. POZOSTAŁE DZIAŁANIA ELBLĄSKIEGO „KARANU”

a) Obozy socjoterapeutyczne

Organizowane są od początku powstania elbląskiego oddziału. Realizowane są w pierwszej kolejności dla uczestników świetlic socjoterapeutycznych KARAN. Stowarzyszenie bierze udział w przetargach, w ramach których Miasto Elbląg, Kuratorium Oświaty, zleca wypoczynek letni dla dzieci z rodzin potrzebujących i patologicznych. Umożliwia to podejmowanie ukazywania wartości chrześcijań-

¹⁰ Kroniki Stowarzyszenia KARAN O. Elbląg.

¹¹ Dokumentacja Centrum Profilaktyki KARAN.

skich połączonych z fachową pracą socjoterapeutyczną dla dzieci i młodzieży mającej bardzo mało wspólnego z naszym Kościołem. Bardzo często obozy socjoterapeutyczne były odwiedzane przez Biskupa Elbląskiego Andrzeja Śliwińskiego i Biskupa Józefa Wysockiego.

Wolontariusze rezygnując z wakacji podejmowali działania aby wspierać osoby potrzebujące podczas klęsk żywiołowych — powodzi. Pełnili rolę wychowawców na obozach dla dzieci z Kłodzka i Morawicy¹².

b) Festyny

Dzień zapobiegania Narkomanii stał się sposobnością do zainicjowania festynów w mieście Elblągu, później w Mikoszewie i w innych miejscach na przykład w Bągarcie. Festyny elbląskie zostały wpisane w Dni Elbląga, stanowiące najważniejszą imprezę dla władz Miasta. Elbląski KARAN preferuje aktywne spędzanie wolnego czasu przez całą rodzinę. Programy festynu są tak układane, że mobilizują rodziców aby wspólnie ze swoimi dziećmi podejmowali wspólne działania i w ten sposób wdrazali sposoby spędzania wolnego czasu¹³.

c) Sympozja naukowe

Zostały zorganizowane trzy sympozja, mające na celu zintegrowanie elbląskiego środowiska zajmującego się problematyką profilaktyki, uzależnień, Aids oraz wychowania dzieci i młodzieży. Ostatnie symposium zorganizowane 2001 roku we współpracy z Państwową Wyższą Szkołą Zawodową rozpoczęło współpracę z lokalnym środowiskiem naukowym. Studenci podejmują praktyki, a w oparciu o działalność profilaktyczną i socjoterapeutyczną powstało kilka prac licencjackich i magisterskich¹⁴.

¹² Kroniki i sprawozdania Stowarzyszenia KARAN O. Elbląg.

¹³ Kroniki i sprawozdania Stowarzyszenia KARAN O. Elbląg.

¹⁴ Kroniki i sprawozdania Stowarzyszenia KARAN O. Elbląg. Wszystkie źródła są dostępne w archiwum Stowarzyszenia KARAN O. Elbląg.

„KARAN“ IN DER ELBINGER DIÖZESE

ZUSAMMENFASSUNG

Dieser Beitrag wurde anlässlich des 10-jährigen Bestehens der Elbinger Diözese geschrieben. Die Katholische Anti-Rauschgift-Bewegung KARAN wurde 1987 ins Leben gerufen, und seit dem 20. November 1994 existiert sie und ist vollaktiv auch in Elbing. Vorsitzender in Elbing ist der Priester Edward Ryszowski.

Dieser Beitrag besteht eigentlich aus vier Teilen:

1. Entstehung, Organe und Struktur der Bewegung;
2. Sozio-therapeutische Einrichtungen;
3. Prophylaxe im Zentrum „KARAN“;
4. Andere Aktivitäten des Elbinger „KARAN“.